

Αν κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας χωρήσει μεταβίβαση του επίδικου αντικειμένου, η πρωτόδικη δίκη συνεχίζεται από τον μεταβιβάσαντα, ο δε ειδικός διάδοχος μπορεί να ασκήσει παρέμβαση (κύρια ή πρόσθετη). Άσκηση έφεσης από τον προσθέτως παρεμβάντα.

Η αποδοχή της κληρονομιάς που συνάγεται από την παραμέληση της προθεσμίας για αποποίηση, μπορεί να προσβληθεί από τον κληρονόμο λόγω πλάνης, όταν η με τον τρόπο αυτό συναγόμενη κατά πλάσμα του νόμου αποδοχή δε συμφωνεί με τη βούλησή του από ουσιώδη πλάνη, δηλαδή από άγνοια ή εσφαλμένη γνώση της κατάστασης που διαμόρφωσε τη βούλησή του. Υπάρχει πλάνη περί το δίκαιο της αποδοχής της κληρονομιάς και όταν ο κληρονόμος τελεί σε άγνοια που ανάγεται στο σύστημα της κτήσης της κληρονομιάς κατά τον ΑΚ που επέρχεται αμέσως μετά τον θάνατο του κληρονομούμενου, οπότε η προθεσμία του άρθ. 1847 ΑΚ δεν αρχίζει, γιατί η άγνοια αποκλείει την γνώση της επαγωγής της κληρονομιάς και σε άγνοια μόνο της ύπαρξης της προθεσμίας του άρθ. 1847 ΑΚ προς αποποίηση ή της νομικής σημασίας της παρόδου της προθεσμίας αυτής άπρακτης κατά το άρθ. 1850 ΑΚ. Η αγωγή προς ακύρωση της αποδοχής της κληρονομιάς και η αντίστοιχη ένσταση είναι δυνατό να στραφεί και κατά του δανειστή της κληρονομιάς.

Σε περίπτωση που οι διάδικοι είναι πλείονες απαιτείται να κλητευθούν όλοι, διαφορετικά δεν λαμβάνονται υπόψη οι ένορκες βεβαιώσεις ούτε και έναντι του διαδίκου που κλήθηκε να παραστεί.

Εξάμηνη παραγραφή δικαιώματος ακύρωσης πλασματικής αποδοχής κληρονομιάς. Αν η πλάνη εξακολουθήσει και μετά την αποδοχή, το εξάμηνο αρχίζει από τότε που παρήλθε η κατάσταση αυτή και σε κάθε περίπτωση όταν περάσουν 20 χρόνια από την αποδοχή.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η ΠΛΑΝΗ ΠΕΡΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΕΠΙ ΣΙΩΠΗΡΗΣ (ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗΣ) ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαλλοπούλου, Βασικές έννοιες αστικού δικαίου 2011. Ανδρουλάκης, ΠοινΔ ΓενΜ 1978. Βάλληνδης, Αστικός Κώδικας και Εισαγωγικός Νόμος, Τόμος V ΚληρονΔ υπό το άρθρο 1857. Ο ίδιος, Η θετική νομική επιστήμη 1930. Βαρελά, σε Απ. Γεωργιάδη ΣΕΑΚ τ. II 2013 υπό τα άρθρα 140-141. Βουζίκας, ΚληρονΔ 1983. Ο ίδιος, Τινά περί κτήσεως κληρονομιάς κατά τον Αστικόν Κώδικα, ΝοΒ 15 υποσημείωση αριθ. 25 σ. 195. Γεωργιάδης Απ. ΚληρονΔ 2010. Ο ίδιος, ΓενΑ 2002. Γεωργιάδης Αστ. στον ΑΚ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, τ. IX. υπό το άρθρο 1857. Δωρής, Εισαγωγή στο αστικό δίκαιο, Εγχειρίδιο, Α' τεύχος 1991. Κοτσαλής, Ποινικό δίκαιο 2005. Ο ίδιος, Γνώση και άγνοια του αδίκου 1986. Κουμάνης, Η αποποίηση της κληρονομιάς. Πλασματική αποδοχή και ακύρωση αυτής λόγω πλάνης κατά τον ΑΚ. Ο ίδιος, Η προστασία του κληρονόμου κατάχρεης κληρονομιάς (με έμφαση στην προθεσμία αποποίησης και της ακύρωσης της πλασματικής αποδοχής της κληρονομιάς λόγω πλάνης) Αρμ 2016 σ.σ. 193 επ. Ο ίδιος, Η παθητική νομιμοποίηση στην αγωγή ακύρωσης της πλασματικής αποδοχής κληρονομιάς λόγω πλάνης, Αρμ 2016 σ.σ. 567 επ. Μάνεσης, Συνταγματικό δίκαιο 1980. Μπαλής, ΓενΑ 1961. Ο ίδιος, ΚληρονΔ 1961. Μπόσδας, Νομικά συνέπειαι της πλάνης περί το δίκαιο, ΑρχΝ 1986 σ. 1 επ. Παπαντωνίου, ΚληρονΔ 1989. Ο ίδιος, ΓενΑ 1983. Πετρόπουλος, Ιστορία και εισηγήσεις του ρωμαϊκού δικαίου 1955. Σημαντήρας, ΓενΑ 1980. Σταθόπουλος, σε : Εισαγωγή στο αστικό δίκαιο (Επιμέλεια Μιχ. Σταθόπουλου/Μιχ. Αυγουστιανάκη) 1992. Πουλής, Η νομική πλάνη, Επιστημονική Επετηρίδα

Αρμενόπουλου 1980. Σπυριδάκης, ΓενΑ 1985. Τούσης, ΚληρονΔ 1969. Φίλιος, ΚληρονΔ 1994. Φλάμπουρας, σε Απ. Γεωργιάδη ΣΕΑΚ τ. ΙΙ 2013 υπό το άρθρο 1857. Ψούνη, ΚληρονΔ 2016.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

I. Οι ρυθμίσεις του νόμου

II. Εξειδίκευση

Εισαγωγή

Η πλάνη γενικώς

Η πλάνη περί το δίκαιο

Η πλάνη περί το δίκαιο αποδοχής της κληρονομιάς¹ έννομες συνέπειες

Πότε η πλάνη περί του κληρονόμου δεν οδηγεί σε ακυρωσία της πλασματικής αποδοχής της κληρονομιάς

I. Οι ρυθμίσεις του νόμου

Άρθρο 1846 ΑΚ : Αυτοδίκαιη κτήση. Ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομία μόλις γίνει η επαγωγή, με την επιφύλαξη της διατάξεως του άρθρου 1198.

Άρθρο 1847 ΑΚ : Αποποίηση. § 1. Ο κληρονόμος μπορεί να αποποιηθεί την κληρονομία μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών που αρχίζει από τότε που έμαθε την επαγωγή και τον λόγο της. Στην επαγωγή από διαθήκη, η προθεσμία δεν αρχίζει πριν από τη δημοσίευση της διαθήκης. **§ 2.** Αν ο κληρονομούμενος είχε την τελευταία κατοικία του στο εξωτερικό ή αν ο κληρονόμος έμαθε την επαγωγή όταν διέμενε στο εξωτερικό, η προθεσμία είναι ενός έτους. **§ 3.** Η προθεσμία αναστέλλεται για τους ίδιους λόγους που αναστέλλεται και η παραγραφή¹.

Άρθρο 1848 ΑΚ : Δήλωση αποποίησης. Η αποποίηση γίνεται με δήλωση στον γραμματέα του δικαστηρίου της κληρονομιάς. Για αποποίηση που γίνεται με αντιπρόσωπο απαιτείται ειδική πληρεξουσιότητα με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Άρθρο 1850 ΑΚ : Η αποποίηση είναι άκυρη αν γίνει μετά την πάροδο της προθεσμίας για αποποίηση. Αν περάσει η προθεσμία, η κληρονομία θεωρείται ότι έχει γίνει δεκτή.

Άρθρο 1857 ΑΚ : Αμετάκλητο της αποποίησης. § 1. Η αποδοχή ή η αποποίηση της κληρονομιάς είναι αμετάκλητη. **§ 2.** Η αποδοχή ή η αποποίηση

¹ ΑΚ 255-259.

που οφείλεται σε πλάνη ή απειλή ή απάτη κρίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις για τις δικαιοπραξίες' η αγωγή για την ακύρωσή τους παραγράφεται μετά από ένα εξάμηνο. § 3. Η πλάνη σχετικά με το ενεργητικό ή το παθητικό της κληρονομίας δεν θεωρείται ουσιώδης. § 4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και σε αποδοχή που συνάγεται από την παραμέληση της προθεσμίας προς αποποίηση.

II. Εξειδίκευση

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις του Αστικού Κώδικα, η αποδοχή της κληρονομίας γίνεται εγκύρως και σιωπηρώς, δηλαδή με την άπρακτη πάροδο της διαληθθείσας προθεσμίας προς αποποίησή της (πλασματική αποδοχή). Ο νόμος, προβλέποντας την εν λόγω σιωπηρή αποδοχή, δεν λύει το ζήτημα εάν η πλάνη του πλασματικώς αποδεχθέντος διαδίκου μπορεί να οφείλεται και σε άγνοια περί το δίκαιο. Συνεπώς, απαιτείται εξειδίκευση του εάν στον όρο «πλάνη» του πραγματικού της ΑΚ 1857 § 4 ΑΚ, συμπεριλαμβάνεται και η πλάνη περί το δίκαιο : εάν η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι θετική, τότε η σιωπηρώς επελθούσα αποδοχή της κληρονομίας είναι ακυρώσιμη².

Κατά μία γνώμη, η ειδική πρόβλεψη της ΑΚ 1857 § 4 κατέστη αναγκαία, προκειμένου να αρθούν τυχόν δογματικές αμφιβολίες περί του εάν η πλασματική αποδοχή υπόκειται σε ακυρωσία, διότι σε αυτήν δεν υφίσταται σχετική δήλωση του κληρονόμου, άρα ούτε και δήλωση της βουλήσεως αυτής³, ώστε να μπορεί να γίνει λόγος για ελάττωμά της⁴.

Η πλάνη γενικώς

Υπό τον Αστικό Κώδικα, (όπως και κατά το ρωμαϊκό δίκαιο⁵) πλάνη αποτελεί η παράσταση περιστατικών που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και συνεπώς ο πλανώμενος δεν έχει συνείδηση της αντικειμενικής πραγματικότητας· εκλαμβάνει (πράγματα, καταστάσεις ή σχέσεις) υπάρχοντα ως μη υπάρχοντα ή αντιθέτως μη υπάρχοντα ως υπάρχοντα ή κατά την εκτίμηση γεγονότων θεωρήσει εσφαλμένως ψευδή

² Η ελαττωματική δήλωση βουλήσεως λόγω πλάνης δεν είναι εξ υπαρχής άκυρη, παρά ακυρώσιμη. Δηλαδή η δήλωση αυτή (εν αντιθέσει προς τις άκυρες δηλώσεις βουλήσεως, που εξ αρχής δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα και απλώς προς αναγνώριση της ακυρότητας αυτών παρέχεται η σχετική αναγνωριστική αγωγή – ΚΠολΔικ 70) ισχύει έως ότου ακυρωθεί, κατόπιν ασκήσεως σχετικής διαπλαστικής αγωγής του δικαιουμένου προς τούτο και έκδοση της αντίστοιχης διαπλαστικής αποφάσεως (ΑΚ 154, 155).

³ **Απ. Γεωργιάδης**, ΚληρονΔ 2010 § 38 περιθ. αριθ. 32. **Αστ. Γεωργιάδης**, στον ΑΚ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, υπό τα άρθρα 1849-1851 περιθ.αριθ. 11 σ.σ. 547-548 και υπό το άρθρο 1857 περιθ. αριθ. 6 σ. 560.

⁴ **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ. § 38 περιθ. αριθ. 32. **Αστ. Γεωργιάδης**, στον ΑΚ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, υπό τα άρθρα 1849-1851 περιθ.αριθ. 11 σ.σ. 547-548 και υπό το άρθρο 1857 περιθ. αριθ. 6 σ. 560.

Βλ. όμως **Μπαλή** (ΚληρονΔ 1961 § 173 σ. 269), ο οποίος θεωρεί την πλασματικώς επερχομένη αποδοχή της κληρονομίας ως ex lege συνέπεια της σιωπηρής οικείας δηλώσεως βουλήσεως του κληρονόμου.

⁵ Βλ. **Πετρόπουλο**, Ιστορία και εισηγήσεις του ρωμαϊκού δικαίου 1955 § 54 II σ.σ. 223 επ.

γεγονότα ως αληθή και αντιστρόφως. Σε κάθε περίπτωση πλάνης υπάρχει συγχρόνως και άγνοια, ήτοι έλλειψη γνώσης της αληθούς καταστάσεως των πραγμάτων·τότε προς την πλάνη εξομοιώνεται και η άγνοια, αρκεί αυτή να είναι πλήρης και μη συνειδητή. Εάν η άγνοια αυτή οφείλεται σε αμέλεια, τότε ισοδυναμεί προς γνώση. Αντιθέτως, εάν η άγνοια οφείλεται σε πλάνη, τότε εδραιώνεται υποκειμενική καλή πίστη. Η πλάνη εν τούτοις αποτελεί κάτι πλέον της αγνοίας, διότι κατ' αυτήν υφίσταται θετική αποδοχή ως αληθούς μίας άλλης καταστάσεως, διαφορετικής από την πραγματική⁶.

Στο ρωμαϊκό δίκαιο η πλάνη διακρινόταν σε συγγνωστή και ασύγγνωστη⁷. Δεν μπορούσε κανείς να επικαλεσθεί την πλάνη που επέφερε τη διάσταση μεταξύ βουλήσεως και δηλώσεως της βουλήσεώς του, σε περίπτωση κατά την οποία η πλάνη του αυτή δεν ήταν συγγνωστή⁸.

Φρονούμε ότι στο περί πλάνης κεφάλαιο του ΑΚ θα πρέπει να ενταχθεί και η πλάνη περί το δίκαιο. Διότι σκοπός των περί πλάνης διατάξεων του ΑΚ, είναι να προστατευθεί ο δηλώσας εάν υφίσταται διάσταση μεταξύ της βουλήσεώς του και της δηλώσεώς της βουλήσεώς του· οπότε αναγκαίως στον όρο «πλάνη» θα πρέπει να ενταχθεί με τεολογική διαστολή του γράμματος του νόμου και η περί το δίκαιον πλάνη του δηλούντος, διότι και στην περίπτωση αυτή η μνησθείσα διάσταση υφίσταται⁹.

Η πλάνη περί το δίκαιο

Αναλόγως προς το αντικείμενο στο οποίο η πλάνη αναφέρεται, διακρίνεται σε πλάνη περί τα πράγματα και πλάνη περί το δίκαιο¹⁰.

Στο ρωμαϊκό δίκαιο, η πλάνη περί το δίκαιο¹¹ οριζόταν ως η άγνοια περί την ύπαρξη κανόνος δικαίου ή η εσφαλμένη αντίληψη αυτού. Επί της πλάνης αυτής, η δικαιοπραξία ήταν ισχυρή, κατά τον κανόνα : *η μεν περί τα πραγματικά γεγονότα πλάνη*¹² *είναι συγγνωστή, ενώ η περί το δίκαιον πλάνη είναι ασύγγνωστη*¹³. Εξαίρεση του κανόνος αυτού υφίστατο, όταν οι πλανηθέντες ήταν ανήλικοι, γυναίκες, στρατιώτες, απαίдеυτοι, εάν η λήψη νομικής συμβουλής ήταν αδύνατη¹⁴. Το δίκαιο συνεπώς αυτό επέτρεπε ακύρωση της δικαιοπραξίας μόνον εάν η πλάνη του δηλούντος ήταν συγγνωστή και έτσι

⁶ **Σημαντήρας**, ΓενΑ 1980 περιθ. αριθ. 90 (σ.σ. 84-85), 719 (σ. 484) και 720 (σ. 485). Βλ. παρεμφερώς : **Παπαντωνίου**, ΓενΑ 1983 § 70 Ι σ. 388. **Μπαλή**, ΓενΑ 1961 § 42 σ.σ. 132-133. **Σπυριδάκη**, ΓενΑ 1985 § 210^α σ. 595. **Απ. Γεωργιάδη**, ΓενΑ 2002 § 40 περιθ. αριθ. 4 σ. 505. **Αγαλλοπούλου**, Βασικές έννοιες αστικού δικαίου 2011 Κεφ. Γ' IV 1 σ. 152.

⁷ *iustus probabilis error, iusta ignorantia*.

⁸ **Πετρόπουλος**, ανωτ. § 54 V σ. 226.

⁹ Βλ. ενδεικτικώς για τη μέθοδο ερμηνείας κανόνων δικαίου : **Δωρή**, Εισαγωγή στο αστικό δίκαιο, Εγχειρίδιο Α' τεύχος 1991 § 3 IV σ.σ. 151 επ.

¹⁰ **Σημαντήρας**, ανωτ. περιθ. αριθ. 720 υποσημείωση αριθ. 2 β' σ. 485.

¹¹ *Error iuris*.

¹² *Error facti*.

¹³ *Regula est error iuris ignorantia cuique nocere, facti vero ignorantia non nocere*.

¹⁴ **Πετρόπουλος**, ανωτ. § 55 IV σ. 226.

απέκλειε την πλάνη περί το δίκαιο, αφού την άγνοια νόμου θεωρούσε ασύγγνωστη.

Υπό τον Αστικό Κώδικα, λέγοντας «πλάνη περί το δίκαιο» εννοούμε την πλάνη ή ως προς τη νομική έννοια ορισμένου όρου ή προς τις έννομες συνέπειες της δηλώσεως ή όσον αφορά την υπαγωγή ή μη ορισμένων πραγματικών περιστατικών σε ορισμένη διάταξη νόμου ή ως προς το είδος της δικαιοπραξίας. Και η πλάνη αυτή, αφού αποτελεί πλάνη περί το περιεχόμενο της δηλώσεως βουλήσεως (της δικαιοπραξίας) ή περί τις ιδιότητες προσώπου ή πράγματος, δεν αποκλείεται να είναι ουσιώδης – αρκεί να μην πρόκειται για πλάνη αποκλειστικώς περί τα παραγωγικά αίτια της βουλήσεως – διότι δεν υπάρχει διάταξη νόμου από την οποία να προκύπτει ότι η πλάνη περί το δίκαιο πρέπει να αντιμετωπίζεται διαφορετικά ή αυστηρότερα· και επί αυτής θα ισχύσουν अपαραλλάκτως οι περί πλάνης ορισμοί του Αστικού Κώδικα¹⁵.

Όμως, εν αντιθέσει προς το ρωμαϊκό δίκαιο, υπό τον Αστικό Κώδικα δεν ερευνάται το συγγνωστό ή ασύγγνωστο (σε κάθε μορφή πλάνης, άρα και) της πλάνης περί το δίκαιο, παρά μόνον το εάν αυτή είναι ουσιώδης. Διότι ακόμη και εάν η πλάνη είναι ασύγγνωστη ή οφείλεται σε άγνοια του δικαίου και πάλιν ευρισκόμεθα προ ελλείψεως της βουλήσεως του δηλούντος και άρα η πεπλανημένη δήλωση αυτού δεν θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν¹⁶.

Η πλάνη περί το δίκαιο αποδοχής της κληρονομίας' έννομες συνέπειες

Έχει κριθεί ότι πλάνη περί το δίκαιο αποδοχής της κληρονομίας υφίσταται όταν ο κληρονόμος αγνοεί α) το σύστημα της κτήσεως της κληρονομίας κατά τον ΑΚ, δηλαδή ότι η κτήση αυτής επέρχεται ευθύς μόλις ο κληρονομούμενος αποβιώσει ή β) ότι είναι θεσμοθετημένη προθεσμία προς αποποίηση της κληρονομίας που επήλθε αυτοδικαίως στον κληρονόμο ή γ) την έννομη συνέπεια που επέρχεται μόλις η εν λόγω προθεσμία παρέλθει άπρακτη, δηλαδή ότι η κληρονομία θεωρείται πως έχει γίνει αμετακλήτως δεκτή από τον κληρονόμο¹⁷.

Ειδικότερα, έχει κριθεί ότι η αποδοχή της κληρονομίας, η οποία συνάγεται από την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας αποποίησησεως, μπορεί να προσβληθεί από τον κληρονόμο λόγω πλάνης, όταν η πλασματική αποδοχή της κληρονομίας δεν συμφωνεί με τη βούλησή του εξαιτίας ουσιώδους πλάνης αυτού, δηλαδή όταν ο κληρονόμος αγνοεί ή έχει εσφαλμένη γνώση των συνθηκών της κληρονομιαίας περιουσίας που του επήλθε, ώστε εάν εγνώριζε την αληθή κατάσταση δεν θα άφηνε να παρέλθει άπρακτη η προθεσμία

¹⁵ Σημαντήρας, ανωτ. περιθ. αριθ. 724 σ.σ. 488-489.

¹⁶ Μπαλής, ΓενΑ 1961 § 42 σ.σ. 132-133. Παπαντωνίου, ανωτ. § 70 ΙΙ σ. 394. Απ. Γεωργιάδης, ΓενΑ 2002 § 40 περιθ. αριθ. 4 σ. 505.

¹⁷ ΑΠ 1211/2008 ΧριΔ 2009.2009, με σχόλιο Νεζερίτη.

αποποιήσεως¹⁸. Τούτο, διότι κατά μία γνώμη το αξίωμα «άγνοια νόμου δεν συγχωρείται» δεν έχει υιοθετηθεί από τον Αστικό Κώδικα¹⁹.

Κατά διαφορετική όμως γνώμη : Ασφαλώς ο δικαιοπρακτών δεν δύναται να ζητήσει ακύρωση δικαιοπραξίας επικαλούμενος αποκλειστικώς άγνοια νόμου. Δύναται όμως, επικαλούμενος άγνοια νόμου, να ζητήσει ακύρωση της δικαιοπραξίας, ισχυριζόμενος ότι προέβη εις αυτήν διότι τελούσε σε δικαιολογημένη πλάνη περί το δίκαιο, διότι λ.χ. έλαβε εσφαλμένη νομική συμβουλή²⁰. Δηλαδή, κατά τον τελευταίο αυτόν συγγραφέα, μόνη η άγνοια του δικαίου δεν αποτελεί εν ταυτώ και πλάνη του κατά τη δήλωση της βουλήσεώς του· απαιτείται προς τούτο και συνδρομή κάποιου γεγονότος, εξ αιτίας του οποίου προκλήθηκε πλάνη του λόγω της αγνοίας του νόμου από μέρους του.

¹⁸ ΟλομΑΠ 3/1198 ΑρχΝ 1989.229, ΕλλΔνη 1989.751, ΕΕΝ 1989.621, ΝοΒ 1990.606 (607) με σύμφωνη σημείωση Παπαντωνίου. [Επισημαίνεται ότι ούτε η η πλειοψηφία ούτε και η μειοψηφία των ανωτάτων δικαστών αιτιολογούν την άποψή τους. Εξ άλλου, την εν λόγω (πλειοψηφήσασα) γνώμη του ανωτάτου οργάνου του Ακυρωτικού υιοθέτησαν τόσο τα τμήματα του Αρείου Πάγου, όσο και τα κατώτερα δικαστήρια, χωρίς όμως στις αποφάσεις του να παρατίθεται αιτιολογία των οικείων παραδοχών τους]. Την ανωτέρω απόφαση του Ακυρωτικού ακολούθησαν απαραλλάκτως και οι αποφάσεις : ΑΠ 189/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 572/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 173/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 951/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΧρΙΔ 2014.602· ΑΠ 1570/2010 ΕλλΔνη 2011.475, ΧρΙΔ 2011.596, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1211/2008 ΧρΙΔ 2009.2009· ΑΠ 426/2002 ΝοΒ 2002.1862 και ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 246/1993 ΝοΒ 1994.667· ΑΠ 1533/1991 ΕλλΔνη 1992.1608· ΑΠ 858/1990 ΕλλΔνη 1991.983· ΑΠ 1819/1987 ΕλλΔνη 1988. 1382· ΕφΑθ 287/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΕφΘεσ 1793/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΕφΑθ 3877/2015 Αρμ 2017.376· ΕφΘεσ 1920/2013 Αρμ 2014.2062, με παρατηρήσεις Σ.Ι.Κ· ΕφΛαρ 418/2012 Δικογρ 2013.38· ΕφΑθ 4093/1998 ΑρχΝ 2003.418· ΕφΠατρ 337/1995 ΕλλΔνη 1996.1640· ΕφΑθ 10711/1991 ΕλλΔνη 1995.689· ΜΕφΠατρ 506/2017 ΕλλΔνη 2018.806, ΕφΑΔ 2018.416· ΠΠρΒολ 11/2018 Αρμ 2018.44· ΠΠρΑθ 373/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΠατρ 473/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΘεσ 17064/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΡοδ 204/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 3606/2017 ΕλλΔνη 2019.522· ΠΠρΑθ 177/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 1337/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 1082/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 3457/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 1485/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 3387/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 5590/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΑθ 6319/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΠΠρΘεσ 11468/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΡοδ 523/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Αντιθέτως : ΔΠρΡόδ 253/2003 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΔΠρΑθ 2695/1989 ΕΔΚΑ 1989.707. **Τούσης**, Κληρονομικό δίκαιο 1969 § 133 υποσημ. αριθ. 5 σ. 331.

Βλ. σχετικώς στην ερμηνευτική ανάλυση για την κατανόηση του άρθρου 31 του Ποινικού Κώδικα, (περί νομικής πλάνης) τη θεωρία των «**πρωτεύοντων**» και «**δευτερευόντων**» κανόνων δικαίου : **επιτρέπεται στον πολίτη να αγνοεί μόνον τους πρωτεύοντες κανόνες δικαίου** (δηλαδή εκείνους που ορίζουν τι είναι δίκαιο και τι άδικο και συνήθως είναι άγραφοι – Μωσαϊκός Νόμος- Δέκα Εντολές, θεόθεν) **εφόσον η άγνοιά του είναι συγγνωστή. Αντιθέτως, η άγνοια των δευτερευόντων κανόνων δικαίου**, (των αποκαλούμενων και κυρωτικών, αυτών δηλαδή που επιβάλλουν ποινές) **δεν έχει καμιά απολύτως νομική επιρροή στην εξ αντικειμένου στοιχειοθέτηση του συγκεκριμένου εγκλήματος** (η νομική πλάνη του δράστη αποκλείει τον καταλογισμό), **έστω κι αν είναι συγγνωστή** [Βλ. για τους ανωτέρω κανόνες δικαίου : **Πουλή**, Η νομική πλάνη, Επιστημονική Επετηρίδα Αρμενόπουλου, 1980 σ.σ. 91 επ. **Κοτσαλή**, Ποινικό δίκαιο 2005 § 623 υποσημ. αριθ. 600 σ.σ. 552-553. **Ανδρουλάκη**, ΠοινΔ ΓενΜ 1978 σ. 504. **Μάνεση**, Συνταγματικό δίκαιο 1980 § 1 Ι σ.σ. 14-15. **Σταθόπουλο**, σε : Εισαγωγή στο αστικό δίκαιο (Επιμέλεια Μιχ. Σταθόπουλου/Μιχ. Αυγουστινάκη) 1992 § 1 ΙΙ 3 σ. 29. **Βάλληνδα**, Η θετική νομική επιστήμη 1930 § 1 Α σ.σ. 7 επ. **Σπυριδάκη**, ΓενΑ 1985 § 2 γα σ. 4.].

Η διάκριση αυτή, σε συγγνωστή και ασύγγνωστη άγνοια του αδίκου της πράξης, δεν ισχύει στο πεδίο του αστικού δικαίου, όπως ήδη λέχθηκε ανωτέρω.

¹⁹ **Απ. Γεωργιάδης**, ΓενΑ 2002 § 40 περιθ. αριθ. 16 σ.σ. 507-508.

Αντιθέτως : Παπαντωνίου, ΓενΑ 1983 § 70 ΙΙ σ. 395. **Σημαντήρας**, ανωτ. περιθ. αριθ. 724 υποσημ. αριθ. 6 σελ. 488. **Τούσης**, ΚληρονΔ 1969 § 133 υποσημ. αριθ. 5 σ. 331. **Βάλληνδας**, ΚληρΔ υπό το άρθρο 1857 σ. 138. ΑΠ 442/1961 ΝοΒ 10.163. Πρβλ και ΕφΑθ 2477/1964 ΝοΒ 13.133.

²⁰ **Σημαντήρας**, ανωτ. περιθ. αριθ. 724 υποσημ. αριθ. 6 σελ. 488.

Με την ανωτέρω άποψη της νομολογίας συμφωνούν οι συγγραφείς :
α) **Αστ. Γεωργιάδης**²¹, που καταλήγει στο ίδιο πόρισμα, δεν παραθέτει όμως απολύτως καμιά επιστημονική τεκμηρίωση της παραδοχής του αυτής, παρά (ανεπιτρέπτως, κατά τη γνώμη μου) αρκείται στο να παραπέμψει στην ανωτέρω Ολομέλεια του Ακυρωτικού, β) **Μπαλής**²², γ) **Βουζίκας**²³, δ) **Παπαντωνίου**²⁴ και ε) **Φίλιος**²⁵.

Από το άλλο μέρος, άλλοι δόκιμοι συγγραφείς και συγκεκριμένως οι **Τούσης**²⁶ και **Βάλληνδας**²⁷ έχουν διαφορετική γνώμη, δηλαδή ότι η πλάνη του κληρονόμου δεν δύναται βεβαίως να οφείλεται σε άγνοια νόμου, δηλαδή σε πλάνη περί το δίκαιο.

Πότε η πλάνη περί του κληρονόμου δεν οδηγεί σε ακυρωσία της πλασματικής αποδοχής της κληρονομίας

Εάν η πλάνη του κληρονόμου ανάγεται στα παραγωγικά αίτια της βουλήσεώς του δεν είναι ουσιώδης²⁸ και συνεπώς δεν οδηγεί σε ακυρωσία της πλασματικής αποδοχής της κληρονομίας²⁹. Ως πλάνη περί τα παραγωγικά αίτια της βουλήσεως του κληρονόμου θεωρείται και η πλάνη του εν σχέσει με το πρόσωπο στο οποίο θα περιέλθει η κληρονομία μετά την ακύρωση της πλασματικής αποποιήσεως και επομένως ούτε και στην περίπτωση αυτή στοιχειοθετείται δικαίωμα του κληρονόμου προς ακυρωσία της ειρημένης αποποιήσεως³⁰.

Κυριάκος Δ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

²¹ **Αστ. Γεωργιάδης**, ανωτ. υπό το άρθρο 1857 περιθ. αριθ. 4 (σ. 559) και περιθ. αριθ. 7 (σ. 560), υπό τα άρθρα 1847-1848 περιθ. αριθ. 16 σ.σ. 542-543.

²² **Μπαλής**, ΚληρΔ 1965 § 168 αριθ. 4 σ. 260.

²³ **Βουζίκας**, ΚληρΔ § 21 ΙΙΙ σ. 165. **Ο ίδιος**, Τινά περί κτήσεως κληρονομίας κατά τον Αστικόν Κώδικα, ΝοΒ 15 υποσημείωση αριθ. 25 σ. 195.

²⁴ **Παπαντωνίου**, ΚληρΔ 1978 § 16 σ. 73.

²⁵ **Φίλιος**, ΚληρΔ ΓενΜ 1994 σ.σ. 86, 87 και 91.

²⁶ **Τούσης**, ανωτ. § 133 υποσημ. αριθ. 5 σ. 331.

²⁷ **Βάλληνδας**, ΚληρΔ υπό το άρθρο 1857 σ. 138.

²⁸ ΑΚ 143.

²⁹ **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ. § 38 περιθ. αριθ. 33.

³⁰ **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ. § 39 περιθ. αριθ. 43. **Φίλιος**, ΚληρονΔ ΓενΜ⁷ § 51 υποσημ. αριθ. 1. **Ψούνη**, ΚληρονΔ τ. Ι² σ. 199. ΑΠ 119/1956 ΝοΒ 1956.607· ΕφΘεσ 500/1968 Αρμ. 1969.118.

